HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]אינן צריכין פרוזבול וכן תני רמי בר חמא היתומים אינן צריכין פרוזבול ר"ג ובית דינו אביהן של יתומין היו °(א) חנן בישא תקע ליה להההוא גברא אתא לקמיה דרב הונא א"ל זיל °הב ליה פלגא דזוזא הוה ליה זוזא מכא (א) בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזוזא לא הוה משתקיל ליה תקע ליה אחרינא ויהביה נהליה: **מתני'** [ב]שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו לפני רבי יהודה [ג]ה"ז מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם [ג]לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק אימתי הוא תם משיחזור בו ג' ימי שבתות: **גמ'** איתמר רב זביד אמר ואינו מועד תנן רב פפא אמר [ד]אינו מועד תנן רב זביד אמר ואינו מועד תנן הא סתמא הוי מועד רב פפא אמר אינו מועד תנן דסתמא לא הוי מועד רב זביד דייק מסיפא רב פפא דייק מרישא רב זביד דייק מסיפא דקתני מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני הא סתמיה הוי מועד הא קמ"ל דאפי' מקטנים לגדולים נמי מסתמא הוי מועד אלא אי אמרת אינו מועד קתני סתמא לא הוי מועד השתא י"ל מקטנים לקטנים דעלמא סתמא לא הוי מועד מקטנים לגדולים צריכא למימר דלא הוי מועד ורב פפא אמר לך אצטריך סלקא דעתיך אמינא הואיל ופרץ ביה בההוא מינא פרץ ביה לא שנא גדולים דידיה ולא שנא קטנים דידיה קמ"ל דלא הוי מועד רב פפא דייק מרישא דקתני מועד לאדם אינו מועד לבהמה אי אמרת בשלמא אינו מועד תנן סתמא לא הוי מועד הא קמ"ל דאפילו מאדם לבהמה נמי סתמא לא הוי מועד אלא אי אמרת ואינו מועד קתני הא סתמא הוי מועד השתא י"ל מבהמה לבהמה סתמא הוי מועד מאדם לבהמה צריכא למימר דהוי מועד ורב זביד אמר לך רישא אחזרה קאי כגון דהוה מועד לאדם ומועד לבהמה והדר ביה מבהמה דקאי גבי בהמה תלתא זימני ולא נגח מהו דתימא כיון דלא הדר ביה מאדם חזרה דבהמה לאו חזרה היא קמ"ל דחזרה דבהמה מיהא חזרה היא מיתיבי סומכוס אומר (ג)מועד לאדם מועד לבהמה מק"ו ומה לאדם מועד לבהמה לכ"ש מכלל דת"ק אינו מועד קאמר א"ל רב זביד סומכוס אחזרה קאי והכי קא"ל לת"ק דקאמרת חזרה דבהמה חזרה היא חזרה דבהמה לאו חזרה היא מק"ו מאדם ומה מאדם לא קא מהדר ביה מבהמה לא כ"ש אמר רב אשי ת"ש אמרו לפני רבי יהודה ה"ז מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול אמר להן לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני שיולי הוא דקא משיילי [ליה] והוא נמי קמהדר להו אלא אי אמרת אינו מועד קתני אגמורי הוא דקא מגמרי ליה ותו איהו מאי קא מהדר להו אמר רב ינאי מרישא נמי דיקא דקתני את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו [משלם] ח"נ אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני פרושי קא מפרש לה אלא אי אמרת אינו מועד קתני פסקה מאי תו את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם ח"נ עד השתא לא אשמעינן דהתם משלם ח"נ ומועד משלם נזק שלם ואת"ל נמי איתא לדרב פפא [ה]נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל: ת"ר [ו]ראה שור נגח שור לא נגח שור נגח שור לא נגח שור נגח נעשה מועד לסירוגין לשוורים: ת"ר [ז]ראה שור נגח חמור לא נגח סוס נגח גמל לא נגח פרד נגח ערוד לא נגח נעשה מועד לסירוגין לכל איבעיא להו נגח

שור

אין צריכין פרוזבול. דבלאו הכי לא משמט שביעית לחוב שלהן דאנן ידייהו דיתמי אנן ורמי עלן להפוכי בזכותייהו הלכך שטרות שלהן כמסורים לב"ד דמי ותנן המוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין וזהו גופו של פרוזבול מוסרני לכם פלוני ופלוני הדיינין במסכת גטין (דף לו.). להכי נקט ר"ג דנשיא הוה ובית דינו ב"ד חשוב: **זוזא מכא.** פחותה צורתו: **ולא הוה משתקיל ליה.** לא היה יכול להוציאו: **מתני' לקטנים.** לעגלים: **הרי הוא מועד לשבתות.** לפי שהוא בטל ממלאכה וזחה דעתו עליו: **ואינו מועד לימות החול.** מה משפטו של זה. תלמידיו היו שואלין אותו: **ג' ימי שבתות.** לאחר שהועד לשבתות העבירו לפניו שוורים בג' שבתות ולא נגח חזר לתמותו ואם חזר ונגח אין משלם אלא חצי נזק: **גמ' ואינו מועד תנן.** ואין מועד לשאינו מינו דידעינן ביה דלא נגח וכגון דעבריניהו להו קמיה ולא נגח הלכך למי שאינו מועד לו אם נגחו אחר זמן משלם חצי נזק אבל מסתמא אם הועד לזה מועד אף לזה וכן אם הועד לקטנים מועד לגדולים: **השתא יש לומר מקטנים לקטנים.** כגון ממינו לשאינו מינו אשמעינן רישא אינו מועד מקטנים לגדולים מבעיא: **דאפילו מאדם.** דאית ליה מזלא לא הוי סתמיה מועד לבהמה: **אלא אי אמרת ואינו מועד.** לשאינו מינו תנן: **אבל סתמיה מועד.** ממינו לשאינו מינו: **השתא מבהמה לבהמה הוי מועד.** ואפי' למין אחר: **מאדם לבהמה מבעיא.** והא ליכא למימר דהיא גופה אצטריך לאשמועינן דהיכא דחזינן דאינו מועד לבהמה אינו משלם על בהמה אלא חצי נזק דהא פשיטא לן דתם משלם חצי נזק: **רישא אחזרה קאי.** והיא גופה אצטריך דאבהמה לא משלם אלא חצי נזק ואע"ג דאייעד ליה הואיל והדר ביה חזר לתמותו ואע"ג דלא הדר ביה מאדם: **שיולי משיילי ליה.** היכא דחזינן דהועד לשבתות ובימי החול לא נגח מאי דיניה: **ותו איהו מאי קא מהדר להו.** הא איהו נמי אינו מועד קאמרי: **פרושי קא מפרש לה.** איידי דנקט לה משום דוקיא דידיה דדייקינן הא סתמא הוי מועד על כרחיך אסקיה למילתיה: **אלא אי אמרת אינו מועד תנן פסקה.** למילתיה ואשמועינן דאינו מועד מאי תו דקתני למי שאינו מועד כו': **עד השתא כו'.** בתמיה: **ואם תמצא לומר נמי איתא לדרב פפא.** דסתמיה לא הוי מועד לשאינו מינו: **נגח שור וחמור וגמל נעשה מועד לכל.** ולא בעינן ג' נגיחות לכל חד וחד מאחר שנתקיימה העדאתו ע"י ג' מינין: **לסירוגין.** אם יגח רצופין אינו משלם אלא חצי נזק על האחרון: **ערוד.** חמור הבר:

חמור

אין צריכין פרוזבול. דשטרות שלהם דמי כמסורין לב"ד כך פירש בקונטרס וא"ת מלוה על פה מאי איכא למימר דכותבין עליה פרוזבול כדמוכח בהשולח (גיטין דף לו.) וי"ל דהוי כאילו החוב שלהם מסור לב"ד ואפי' אין ללוה קרקע מקנים לו חכמים קרקע בשביל תקנת היתומים שאין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע:

הרי הוא מועד לשבתות. מפרש בירושלמי לפי שראה אותם במלבושים נאים אחרים וחשובים בעיניו נכרים ואינו מכירם:

משיחזור בו ג' שבתות. אע"ג דכבר אשמועינן רבי יהודה בפ"ב (דף כג:) אצטריך דס"ד הואיל ולאו מועד אלא לשבתות לא בעי חזרה כ"כ ולפ"ה ניחא דמפרש מועד לשבתות לפי שאין עושה מלאכה דקמ"ל דאפי' שבת ממלאכה בימי החול ולא נגח לא הוי חזרה:

רב זביד אמר ואינו מועד תנן. הא סתמא הוי מועד לשאין מינו ואפילו מבהמה לאדם נמי שמעי' לה לקמן בפירקין (דף מא.) דסתמא הוי מועד גבי הא דפריך וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה ומפרש רב זביד כגון שהרג ג' בהמות והוה מצי למיתני במתני' מועד לבהמה ואינו מועד לאדם לאשמועינן דסתמא הוי מועד ומיהו שמא חזר בו רב זביד מההיא דלקמן כדפריך עלה התם שאם לא תאמר כן קשי' ליה ההיא [ד]דריש מכילתין (דף ג:):

שור ולא נגח. בתרא דנקט (ב) כדי שאם יגח לאלתר משלם נ"ש:

נעשה מועד לסירוגין לשוורים. וא"ת לרב זביד אפי' לכל דבר הוי מועד וי"ל כגון שראה שאר בהמות ולא נגחן:

נעשה מועד לסירוגין לכל. ע"כ בשלא ראה בינתיים כלום דאי ראה לא הוי מועד (ה)[לכל] לסירוגין וא"ת כיון שלא ראה אחרים לשוורים לחודיה הוי מועד לכל לסירוגין לרב זביד וי"ל דקסבר רב זביד דרבותא קמ"ל דס"ד בהנך מיני דחזא ולא נגח לא הוי מועד ולאו בסירוגין תליא מלתא א"נ בשעה שנגח ג' מינים הללו היו לפניו מינים הרבה ולא נגח אלא אלו דהשתא אם היו שלשתן שוורים הייתי אומר כיון דלכל שעה מזומן ליגח השוורים ומניח שאר מינים אין מועד ליגח אלא שוורים אבל השתא דהוו ג' מינים האחד מהם נוגח ואינו חושש ליגח אלא האחד:

שור

מסורת הש"ס

(א) [בכורו' נ: ע"ש], (ב) [במשנה שבמשניות איתא הרי שהיה], (ג) [לעיל ב:], (ד) עי' רש"א נראה שצ"ל ההיא דמכילתין והיינו מתניתין דהכא ועי' מהר"ם, (ה) ר"מ,

הגהות הב"ח

(א) גמ' הוה ליה זוזא מכא ולא הוה משתקיל ליה בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזוזא לא הוה ליה תקע ליה אחרינא כצ"ל: (ב) תוס' ד"ה שור וכו' דנקט כדי נקט שאם:

גליון הש"ס

גמ' חנן בישא. ע' סנהדרין דף ג ע"א תוס' ד"ה שלא תנעול: שם הב לי' פלגא דזוזא. ע' סנהדרין דף נח ע"ב תוס' ד"ה קן ידא:

מוסף רש"י

אינן צריכין פרוזבול. שאין שביעית משמטת חוב של אביהן המת (גיטין לז.). **זוזא מכא.** שנפחתה צורתו (בכורות נא.). **לא הוה משתקיל ליה.** כלומר לא היה ניקח בעיר להוצאה, לא היה הדינר שקול ושוה לו כלום (שם). **נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל.** ולא אמרינן עד שיהא מועד בשלשה בכל מין ומין, דהואיל והועד שלשה נגיחותיו בשלשה מינין אין זה מקפיד על מין אחר (חגיגה ד.).

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ט מהל' שמיטה ויובל הלכה כד סמג לאוין רעא טור ש"ע ח"מ סי' סז סעיף כח:

ח ב ג ד מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ח:

ט ה ו מיי' שם הל' ט:

י ז מיי' שם הלכה י:

רבינו חננאל

פרוזבול, משנה מפורשת זהו גופו שלפרוזבול, והיא בסוף שביעית, ופירושה בהשולח גט בגיטין. רבן גמליאל ובית דינו אביהן של יתומין, וכן הלכה. מתני'. שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו כו'. **רב זביד אמ' ואינו מועד תנן,** כגון שעומד עם מי שאינו מינו ואינו מנגחם אבל סתמא מועד הוי. ר' פפא אמ' אינו מועד תנן. סתמיה לא הוי מועד. מועד למינו לא הוי מועד לשאינו מינו. ושקלינן וטרינן ואוקימנא למתני' כדוקיה דרב זביד שאם נגח ג' ימים ג' שוורים נעשה מועד מכאן ולהבא לכל בהמה ואפילו לחמורין ולגמלין וכיוצא בהן אבל אם נגח שור וראה חמור ומהלך עמו או עומד עמו ואינו נוגחו וכן שאר בהמה זולתי שור כי ראה שור מנגחו שאינו מועד אלא לשוורים בלבד ואם עמד לנגח אפי' לנגח שאר בהמות תם הוא ואינו משלם נזק שלם עד שיעידו עליו שנגח ג' ימים לשאר בהמות. ודרב פפא נמי איתא דאסקינן לה ואם תימצא לומ' נמי איתא לדרב פפא נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל וקיימ' לן כל אם תימצא הלכ' היא. **ת"ר** ראה שור ונגח ראה שור ולא נגח ראה שור ונגח ראה שור ולא נגח ראה שור ונגח ראה שור ולא נגח ג' ימים נעשה מועד לסירוגין לשוורים.